

EKSİLTİLMİŞ YEDİNCİ DERECE YEDİLİ AKORUNUN ÇÖZÜMLERİ

RESOLUTIONS OF FULL-DIMINISHED LEADING - TONE SEVENTH CHORD

S. Ercan BAĞÇECİ¹

Öz

e.VII₇ akoru tonal sistemin oluşumunda en etkili akordur. Bünyesinde barındırdığı k₃'lerden (k₃ + k₃ + k₃) dolayı e.VII₇'li akorunu oluşturan her ses akorun birlişi olarak da işlev görebilir. Bu durumda akorun enarmonikleri oluşmakla birlikte fonksiyonu da değişir. e.VII₇'li akorunun bu özelliğinden dolayı tonal müzikteki tüm tonlara (12 majör, 12 minör ton olmak üzere toplam 24 ton) çözülebilir. e.VII₇'li, çözümünde tüm tonların elde edilebileceği tek akordur. Bu nedenle e.VII₇'li tonal armonide dolayısıyla tonal müzikte en kapsamlı, en üniversal akordur.

Anahtar Kelimeler: Eksiltilmiş yedinci derece yedili akoru, akor çözümü.

Abstract

The full-diminished leading-tone seventh chord (d.VII₇) is the most effective chord in constituting the tonal system. Every voice constituting the d.VII₇ chord could function as a root of the chord because of minor 3rds contained. In that case, the enharmonic equivalents of the chord arise and the function of the chord changes as well. The chord could be resolved into all tones because of this feature. The d.VII₇ chord is the only chord that all tones could be obtained from its resolution. Therefore, the d.VII₇ chord is the most comprehensive and universal chord in tonal harmony.

Key Words: Fully-diminished leading-tone seventh chord, chord resolution.

¹ Yrd.Doç.Dr., Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ercanbagceci@gmail.com

1) GİRİŞ

Armoni eğitimine ilişkin ülkemizde yayınlanan kaynaklarda *akor çözümü*'ne yer verilmesine rağmen, tüm tonları kapsayacak teorik veya uygulamalı bir boyut olarak düşünülmemiştir.

Armoni eğitimine ilişkin Rus kaynaklar incelendiğinde *akor çözümü*'nün armoni eğitiminin en önemli uygulamalı boyutlarından birisi olduğu anlaşılır.

Akor çözümü; verilen herhangi bir akorun farklı tonlardaki işlevlerinin belirlenerek, bu tonlardaki işlevi doğrultusunda doğru bir akor ardılığı vasıtasıyla dominanta ulaşım toniğe çözüme esasına dayanır. Ancak bu çözüm diyatonik (tonal/fonksiyonel) bir çözümdür. VII₇, e.VII₇, D₇ ve D₉'lunun çözümleri kromatizm ve enarmonizmden de yararlanmayı gerektirir. Örneğin;

Örnek 1-1: (Бағыров 1989:225).

B₇

T₇ (C)
III₇ (a)
S₇ (G)
VI₇ (e)

Örnek 1-2: e.VII₇'nin enarmonik eşitlerinden sadece bir tanesi

e.VII_{6/5} (A, a)
e.DVII_{6/5} (D, d)
e.VII_{6/5} → (S) (E, e)

Örnek 1-3: örnek 1-1'de verilen akorun çözümü (Bağçeci 2011:289)

C: T₇ D_{3/4} T a: III₇ D₂ t₆ G: S₇ D₂ T₆ S₇ K_{4/4} D₇ T

e: VI₇ II_{3/4} D₇ t VI₇ II_{3/4} K_{4/4} D₇ t VI₇ K_{4/4} D₇ t

“Majör ve minör sistemin oluşumunda VII₇ akoru en etkili akorlardan biridir. Bu akor kuruluşuna göre **eksik** ve **yarı eksik** olabilir. Majör tonlarda VII₇ eksik (k₃ + k₃ + k₃) ve yarı eksik (k₃ + k₃ + B₃) olarak, minör tonlarda ise eksik olarak kullanılır” (Bakihanova 2003:54).

Çalışmamızda eksiltilmiş yedinci derece yedili akorunu bas şifresinde e.VII₇ olarak, yarı eksiltilmiş yedinci derece yedili akorunu ise VII₇ olarak göstereceğiz.

Örnek 1-4:

C: VII₇ VII₆ VII₃ VII₂ C(c):e.VII₇ e.VII₅ e.VII₃ e.VII₂

VII₇ ve e.VII₇ akoru hem dominant hem de subdominant fonksiyonu taşıyabilen bir akordur. Buna bağlı olarak da bu akor hem otantik hem de plagal kadanslarda kullanılabilir (Bakihanova 2003:56). VII₃⁴ ve e.VII₃⁴ hem dominant hem de subdominant fonksiyonu taşıyabilir. Subdominant fonksiyonu taşıdıklarında bas tonik birliğine, dominant fonksiyonu taşıdıklarında ise bas tonik üçlüsüne çözülür.

Örnek 1-5: (Максимов 1957:102)

e.VII₃⁴ T₆ e.VII₃⁴ T₆ e.VII₃⁴ T₆ e.VII₃⁴ T₆ e.VII₃⁴ T₆ e.VII₃⁴ T₆

Örnek 1-6: (Максимов 1957:104)

(e)VII₃⁴ T (e)VII₃⁴ T (e)VII₃⁴ T (e)VII₃⁴ T (e)VII₃⁴ T (e)VII₃⁴ T

2) e.VII₇'LİNİN ÇÖZÜMLERİ²

Herhangi bir e.VII₇ akorunun (veya çevrimleri) çözümündeki temel mantık şudur: e.VII₇ akorunun birliğinin çözüldüğü ses; ya tonik fonksiyonunun birliği (e.VII₇ → T, t), ya dominant fonksiyonunun birliği (e.VII₇ → D, d) ya da subdominant fonksiyonunun birliğidir (e.VII₇ → S, s). Bu durumda;

1) Tonik fonksiyonunun birliği ise; e.VII₇'li tonun gerçek e.VII₇'lisidir.

2) Dominant fonksiyonunun birliği ise; e.VII₇ = e.ĐVII₇

3) Subdominant fonksiyonunun birliği ise; e.VII₇ → (S)

Yukarda anlatıldığı gibi e.VII₇ akoru herhangi bir enarmonik değişime uğratılmadan çözüldüğünde 6 ton elde ederiz. Şayet enarmonik eşitlerini de çözersek toplamda 24 ton (12 majör ve 12 minör) ton elde etmiş oluruz.

Enarmonizm; seslerin tampere sistemde üst üste düşmesidir (Дубовский, Евсеев, Способин, Соколов 1965:393). Akor seslerinden birinin ya da birkaçının enarmonik değişime uğraması, o akorun fonksiyonunun değişmesine sebep olur (Bakihanova 2003:124).

Aşağıdaki tablo (Алексеев 1976:151) e.VII₇'nin ve çözüldüğü tonları göstermektedir.

(Алексеев 1976:151)

e.VII ₇ (C, c)	e.VII ₅ ⁶ (A, a)	e.VII ₃ ⁴ (F _# , f _#)	e.VII ₂ (E _b , e _b) (D _# , d _#)
e.ĐVII ₇ (F, f)	e.ĐVII ₅ ⁶ (D, d)	e.ĐVII ₃ ⁴ (B, b)	e.ĐVII ₂ (A _b , a _b) (G _# , g _#)
e.VII ₇ → (S) (G, g)	e.VII ₅ ⁶ → (S) (E, e)	e.VII ₃ ⁴ → (S) (C _# , c _#)	e.VII ₂ → (S) (B _b , b _b) (A _# , a _#)

Örnek 2-1: e.VII₇ hiçbir enarmonik değişime uğramıyor ise;

e.VII₇ (C, c)
e.ĐVII₇ (F, f)
e.VII₇ → (S) (G, g)

² e.VII₇'linin çözümlerinde Алексеев, Б. "Задачи по гармонии" Издательство Музыка · Москва – 1976. adlı kaynaktan yararlanılmıştır.

a) e.VII₇'li tonun gerçek e.VII₇'lisi ise;

e.VII₇ T
t e.VII₇ D₇ T
t

b) e.VII₇ → (S₇) ise;

e.VII₇ → (S₇) D₂ T₆
t₆

c) e.VII₇ = e.♭VII₇ ise;

e.VII₇ = e.♭VII₇ K₄⁶ D₇ t e.VII₇ = e.♭VII₇ K₄⁶ D₇ T e.VII₇ (a) = e.♭VII₇ II₅⁶ D T
t

Örnek 2-2: e.VII₇'nin yedilisini enarmonik değişime uğratabiliriz;

a) e.VII₇ = e.VII₅⁶ ise;

e.VII₇ = e.VII₅⁶ D₇ T
t

b) e.VII₇ = e.VII₅⁶ → (S₇) ise;

e.VII₇ = e.VII₅⁶ → (S₇) D₇ T
t

c) $e.VII_7 = e.DVII_5^6$ ise;

$e.VII_7 = e.DVII_5^6 K_4^6$ D7 T $e.VII_7 = e.DVII_5^6 K_4^6$ D7 t $e.VII_7 = e.DVII_5^6 II_3^4(a)$ D7 T t

Örnek 2-3: $e.VII_7$ 'nin yedilisini ve beşlisini enarmonik değişime uğratabiliriz;

$e.VII_3^4$ (F#, f#)
 $e.DVII_3^4$ (B, b)
 $e.VII_3^4 \rightarrow (S)$ (C#, c#)

a) $e.VII_7 = e.VII_3^4$ ise;

$e.VII_7 = e.VII_3^4$ D2 T₆
 $e.VII_7 = e.VII_3^4$ D2 t₆

b) $e.VII_7 = e.DVII_3^4$ ise;

$e.VII_7 = e.DVII_3^4 II_2^4(a)$ D₅⁶ T
 $e.VII_7 = e.DVII_3^4 II_2^4(a)$ D₅⁶ t

c) $e.VII_7 = e.VII_3^4 \rightarrow (S)$ ise;

$e.VII_7 = e.VII_3^4 \rightarrow (S)$ D₅⁶ T
 $e.VII_7 = e.VII_3^4 \rightarrow (S)$ D₅⁶ t

Örnek 2-4:

- e.VII₇'nin birliğini *ya da*

- e.VII₇'nin üçlüsünü, beşlisini ve yedilisini enarmonik değişime uğratabiliriz;

a) e.VII₇ = e.VII₂ ise;

b) e.VII₇ = e.DVII₂ ise;

c) e.VII₇ = e.VII₂ -> (S) ise;

3) SONUÇ

e.VII₇ akoru tonal sistemin oluşumunda en etkili akordur. Bünyesinde barındırdığı k₃'lerden (k₃ + k₃ + k₃) dolayı e.VII₇'li akorunu oluşturan her ses akorun birlişi olarak da işlev görebilir. Bu durumda akorun enarmonikleri oluşmakla birlikte fonksiyonu da değişir. e.VII₇'li akorunun bu özelliğinden dolayı tonal müzikteki tüm tonlara (12 majör, 12 minör ton olmak üzere toplam 24 ton) çözülebilir. e.VII₇'li, çözümünde tüm tonların elde edilebileceği tek akordur. Bu nedenle e.VII₇'li tonal armonide dolayısıyla tonal müzikte en kapsamlı, en üniversal akordur.

Ayrıca, e.VII₇'li "enarmonizm ve direk modülasyon" için de en uygun ve en yaygın kullanılan akordur.

KAYNAKÇA

- АЛЕКСЕЕВ, Б. "Задачи по гармонии" Издательство Музыка · Москва – 1976.
- BAĞÇECİ, S. Ercan "İkincil Yedili Akorların Çözümleri" Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Güz-2011, Cilt:10, Sayı:38.
- BAKİHANOVA, Zarife "Armoni" Bilkent Üniversitesi, birinci basım. Ankara, 2003.
- МАКСИМОВ, С. Е. "Упражнения по гармонии на фортепиано" Часть I, Москва, 1957.
- BAĞYROV, H. H. "Harmoniја дәрслији" Маариф нәшријјаты, Бакы-1989.
- ДУБОВСКИЙ, И., ВСЕЕВ, С., СПОСОБИН, И., СОКОЛОВ, В. "Учебник Гармонии" Издательство Музыка · Москва – 1965.